

Uzasadnienie historyczne

*

Wybór rycerza jako godła w herbie gminy Tuchomie ma uzasadnienie historyczne. Postać nawiązuje do Chocimira, pochodzącego ze słowiańskiego, najmożniejszego rodu rycerskiego Pomorza Wschodniego okresu średniowiecza, zwanego Święcami (herbu Gryforyb). Rodzina ta wywodziła z okolic Słupska, a jej gniazdo stanowiły wsie Krępa, Lubuń, Siemianice i Kobylnica.

Największą karierę z przedstawicieli tej rodziny zrobił Święca (zmarły około 1308 r.). W 1257 roku był on podstolim w Sławnie, w 1266 roku podkomorzym słupskim, w 1275 roku kasztelanem słupskim, od 1286 roku wojewodą gdańskim, od 1299 roku wojewodą i starostą wschodniopomorskim.

Ojcem Chocimira był młodszy brat wojewody Święcy, Wawrzyniec, w 1276 roku łowczy słupski, a od 1288 do swej śmierci około 1312 roku kasztelan słupski. Wawrzyniec zgromadził znaczny majątek ziemski. W chwili śmierci dysponował 11 wsiami, przy czym część z nich, położona w ziemi bytowskiej, tworzyła prawdziwą enklawę majątkową. Jej ośrodkiem było Tuchomie, a w jej skład wchodziły początkowo Tuchomko i Borzytuchom, z biegiem lat uzupełnione przez kolejne pokolenia wsiami Modrzejewo, Ciemno, Trzebiatowo, Kanice, Tęgowie, Chodkowo i Struszewo. Z pierwszej, nieznannej z imienia żony kasztelan Wawrzyniec pozostawił syna Święcę II, działającego już od 1304 roku, dziedziczącego po ojcu majątki koło Słupska. Drugą żoną Wawrzyńca, a matką Chocimira, była Krystyna, córką jednego z najmożniejszych przedstawicieli rycerstwa zamieszkującego państwo zakonu krzyżackiego, ale także działającego na obszarze Pomorza Gdańskiego, Teodoryka (Dytryka) Stango. Po śmierci ojca Chocimir, występujący od 1315 roku, dziedziczył w dobrach tuchomskich, a po matce także i w krzyżackiej Pomezanii, w dobrach Tychnowy pod Kwidzynom.

Chocimir wystąpił po raz pierwszy w źródłach jako świadek w 15 czerwca 1315 roku na dokumencie swego brata stryjecznego Piotra z Nowego, syna wojewody Święcy. Wkrótce, 22 sierpnia 1315 roku margrabia brandenburski Waldemar potwierdził Chocimirowi i jego bratu Święcy II między innymi prawo do wsi Tuchomie ze wszystkimi przynależnościami. W 1329 roku, określony jako Chocimir z Tuchomia, świadczył na ugodzie zawartej pomiędzy synami wojewody Święcy a Krzyżakami. 26 lipca 1333 roku wielki mistrz Luter z Brunszwiku zatwierdził Chocimirowi wszystkie dobra posiadane koło Kwidzyna. 22 czerwca 1335 roku Chocimir był sędzią polubownym w sporze klasztoru cystersów z Oliwy (obecnie dzielnica Gdańska) z okolicznym rycerstwem o jezioro Łupawskie koło Jasienia. 25 czerwca 1335 roku (w okresie zastawienia ziemi słupskiej przez miejscowych książąt Krzyżakom), razem ze swym bratem Święcą II i bratem stryjecznym Janem ze Sławna (kolejnym z synów wojewody Święcy) był świadkiem na dokumencie komtura słupskiego. W 1344 roku uczynił zapisy na rzecz ołtarza w klasztorze dominikanów w Słupsku, za dusze swoją i swej żony Eufemii. 14 sierpnia 1341 reprezentował rycerstwo ziemi słupskiej. Prowadził kolonizację między innymi właśnie w dobrach tuchomskich. Zmarł po 1345 r., nie pozostawiając męskiego potomka, a jedynie córkę, żonę Jachanda z Plemiąt, rycerza ziemi chełmińskiej w państwie krzyżackim.

*

Postać Chocimira jest bardzo dobrze osadzona w tradycji heraldycznej okolicy. Już bowiem w sierpniu 1934 r. władze gminy Borzytuchom czyniły starania o umieszczenie w ich godle herbu Chocimira. Archiwum Szczecinie, poproszone o ekspertyzę, zwróciło jednak

uwagę, że to Tuchomie ma prawa do tego wizerunku i sugerowało czynienie dalszych poszukiwań. Nie zachowały się jednak już niestety dalsze materiały w tej sprawie.

Zob. **ogólnie o rodzinie Chocimira i jego krewnych** L. C. v. Puttkamer, *Geschichte des Geschlechts der herren, Freiherren und Grafen von Puttkamer*, Berlin 1878-1880; F. Morre, *Die Swentzonen in Ostpommern. Aufstieg und Herrschaft 1269-1357*, Baltische Studien, N. F., H. 41, 1939; E. v. Puttkamer, *Geschichte des Geschlechts v. Puttkamer. Zweite stark veränderte Auflage*, Neustadt a. d. Aisch 1984; zwłaszcza J. Spors, *Spoleczna i polityczna rola Święców w końcu XIII i na początku XIV w.*, Pomerania, 1983, nr 5, s. 41, zob. też tenże, *Rola polityczna Święców w końcu XIII i na początku XIV w.*, RH, t. 46, 1980; tenże, *Zdrada Święców i ich tragedia*, „Gryf”, 6, 1983, s. 9-12, 30. Por. *Urzednicy Pomorza Wschodniego do 1309 roku. Spisy*, w: *Urzednicy dawnej Rzeczypospolitej XII-XVIII wieku*, t. V, z. 1, opr. B. Śliwiński, Ossolineum 1989. Zob. B. Śliwiński, *Rola polityczna możnowładztwa na Pomorzu Gdańskim w czasach Mściwoja II*, Gdańsk 1987. O poszczególnych członkach rodziny B. Śliwiński, *Świeca, wojewoda słupski, gdański, (tczewski?), pomorski*, w: SBPN, t. IV, s. 347-351; B. Śliwiński, *Wawrzyniec, łowczy, podkomorzy, kasztelan słupski*, w: SBPN, t. IV, s. 413-414; B. Śliwiński, *Piotr Święca z Nowego zwany Kanclerzem*, w: SBPN, t. III, s. 422-426; B. Śliwiński, *Michał, wójt i celnik pomorski*, w: SBPN, t. III, s. 199-201. Por. też B. Śliwiński, *Gniazdo rodu Święców*, Studia Bałtyckie, Historia nr 2, Koszalin 1996, s. 35-51. O związkach ze Stangami zob. J. Powierski, *Żuława Kwidzyńska i jej zaplecze osadniczo-własnościowe w Pomezaniu na Pojezierzu Iławskim w średniowieczu (w świetle źródeł pisanych)*, w: *Osadnictwo nad Dolną Wisłą w średniowieczu*, pod red. S. Gierszewskiego, Warszawa 1989, s. 126-128.

Beata Kozioł
6. 01. 2020
SPOT